Siebzehnter Jahrgang. Jüdische Pester Zeitung. Erscheint 3-mal wöchentlich.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומערירען.
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייז
בעגיננט מיט דעם טאג
ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
בודאפעסט,
האכשטראסע נומ׳ 1,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
מאנטאג, מיטטוואך אונד פרייטאג
אונד קאסטעט
פיר אסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 8 גולדען אסטר. ווע.
האלביעהריג 4 גולדען אסטר. ווע.
פיערטעליעהריג 2 גולדען אסטר. ווע.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 9 גולד. — קר. א. ווע.
האלביעהריג 4 גולד. 50 קר. א. ווע.
פיערטעליעהר׳ 2 גולד. 25 קר. א. ווע.

Nr. 125 זיעבצעהנטער יאהרגאנג | בודאפעסט, מאנטאג כד חשון התרמ״ו. | Budapest 2. November 1885.

אויך גריעכענלאנד!

איממער געשפאננטער ווערדען דיא זאכען, אונד ווער וויס אב זיא ניכט שפרינגען ווערדען, נאך עהע זיך דיא העררען אויף דער אייראפאאישען קאנפערענץ אין קאנסטאנטינאפעל רוהיג צור בעראטהונג ניעדערזעטצען. ווער וויס אב דיא קריעגס-טראמפעטע ניכט פריהער ערבראזען ווירד, נאך עהע דיא העררען דיא פריעדענספאנפארע ערשאללען לאססען קאננטען. אין איהם אירדטהום אבגעגעבענער שוסס איס דער פלינטע איינעס בולגארען, סערבען, טירקען, גריעכען אדער מאנטענעגרינערס קאנן פלאטצליך דיא גאנצע ריעזיגע מאססע אייפגעהייפטען צינדשטאפפעס צום עקספלאדירען בריגגען, אונד דען גאנצען באלקאן אין איין מעער פאן בלוט פערוואנדעלן.

עס איזט איינע מערקווירדיגע אבער טרויעריגע טהאטזאכע, דאסס דאס פערטרויען צור ערהאלטונג דעס פריעדענס, ווינדעס זיך דיא פערטרעטער דער אייראפאאישען מאכטע צור בעראטהונג צוזאממענגעפינדען האבען, אין פיעל געריננערעם, דיא נערייצטהייט אונד אייפערזוכט צווישען דען איינצעלנען פאלקערן דער האלבאינזעל אינענדליך גראסער געווארדען איזט אלס פאהער. אלס האטטען זיך דיא העררען אין קאנסטאנטינאפעל ניכט איים דעם גרונדע צוזאממענגעזעטצט, אום דען פריעדען צו זיכערן, זאנדערן אום דיא טירקיא אייפצוטהיילען. אללע ראססען זיא מיט דעם זאבעל דיא קליינערען אונד גראסערען נייערן אונד אלטערען שטאאטען, דיא אבער זאמטליך איים דעם לייבע דער טירקיא הערויסגעשניטטען ווארדען. אללע זינד זיא בערייט וויא דיא הונגריגען גייער זיך אויף דיא טירקיא אדער אויך איינאנדער צו שטירצען. אללע וואללען זיא בעווייזען: איך בין דער שטארקערע, איך קאנן מעהר ערטראגען, איך בין געפאהרליכער ווען איך באזע ווערדע, מיר, מיר גיב איינען גראסערען טהייל.

נאכסט סערביען, דאס מיט איינער קריעגסטיכטיגען ארמעע שלאגפערטיג דאשטעהט, אונד איינע שטעטע בעדראהונג בולגאריענס בילדעט, שטעהט היינטע אויך שאן גריעכענלאנד אויף דעם פינקטע: „וואבאלד עס נאטהווענדיג איזט, לאזצושלאגען. נעגען ווען? דאס וויססען דיא גריעכען זעלבסט ניכט. וואס זיא אייגענטליך וואללען, אונד מיט וועלכעם רעכטע זיא עס וואללען, דאס וויססען זיא אויך ניכט. זיא לארמען, דאמיט מאן ערפאהרע, דאס זיא אויך דא זינד. זיא געהען פאר, אום דאנן ניכט צוריקגעהען צו קאננען. „וויר האבען מאבילזירט, וויר האבען פיעלע מילליאנען איינגעגעבען, — זא ווערדען זיא דען אייראפאאישען מאכטען צורופען — יעטצט געבט אונס עטוואס דאפיר, וועגן וויר רוהיג בלייבען זאללען. דיא בעגייסטערונג אין גריעכענלאנד זאלל איינע גאנץ אונגעהייערע זיין. דאס לאנד גלייכט איינעם קריעגסלאגער. דיא רייכען לייטע אפפערן דיא האלפטע איהרעס פערמאגענס צו קריעגסצוועקקען. (דער שטיינרייכע יידישע באנקיער א ו ע ר א פ ף האט דעם קאניגע מילליאנען פראנקס אנגעבאטען, וועגן עס צו איינעם קריעגע קאממען זאללטע.) דער קאניג ווירד פארמליך אין דען קריעג געדראנגט. וועגן זיך בולגאריען פערגראסערט האט. וועגן סערביען איינע פערגראסערונג פאדערט, מיססען וויר אויך אנוואכסען. דאס איזט היינטע דער וואהלשפרוך גריעכענלאנדס. וויא עס היסט, ווירד גריעכענלאנד

באלד איינע ארמעע פאן 90 טויזענד (?) מאנן אויף דיא בייגע בריגגען.

מערקווירדיג איזט יעדענפאללס דיא טהאטזאכע, דאס זיך ביא דיעזער בעוועגונג דיא יידען גריעכענלאנדס גאנץ בעזאנדערס בעטהייליגען. אין יידישעם באטאלליאן פאן רעזערוויסטען אונד פרייוויללינען צאג דיעזער טאגע אין לאריססא מיט מוזיק איין. דיא בעפאלקערונג יובעלטע איהנען ענטגעגען אונד בעגלייטעטע זיא אונטער גראסארטיגען אוואציאנען ביז צו איהרעם בעשטיממונגסארטע. (דער יידע איזט עבען דאנקבאר דעם לאנדע דאס איהם פאללע פרייהייט געוואהרט.)

אן דער צו בולגאריען געהארענדען אבער פאן גריעכען בעוואהנטען האפענשטאדט אנכיאלא קאם עס שאן דיעזער טאגע צו איינעם בלוטיגען שטראססענקאמפף. דיא גריעכען וואללטען נאמליך איהרע זאהנע אין דיא בולגארישע ארמעע ניכט איינרייהען לאססען, ווארויס צווישען בולגארען אונד גריעכען איינע פארמליכע שלאכט ענטשטאנד, וואביא עס אויף ביידען זייטען צאהלרייכע טאדטע אונד פערוואונדעטע גאב.

דיא טירקען אין בולגאריען ווידערזעטצען זיך עבענפאללס. פיעלע טויזענד מאהאמעדאנער ווענדעטען זיך אן דען סולטאן מיט דער ביטטע דיא פעראייניגונג אסט-רומעליענס מיט בולגאריען ניכט צוצולאססען, אונד ערקלארען זיך פיעלע טויזענדע בערייט אין דיא ארמעע דעס סולטאנס איינצוטרעטען. דיא טירקיא זעלבסט ריסטעט פיעבערהאפט. אן דיא גרענצען גריעכענלאנדס, בולגאריענס אונד מאנטענעגראס ווארדען פרישע באטאלליאנע געווארפען אונד דיא מאבילזירטע טירקישע ארמעע דירפטע באלד דיא האהע פאן 200 ט ו י ז ע נ ד מאנן ערדייכען.

מאנטענעגרא בעוואפפנעט אללע מאננער פאן 15 ביז 60 יאהרען. דיא טירקישען באשי-באזוקס, דיא טשערקעססען אונד קורדען פאנגען אבער אויך אן, צום שרעקקען דער בולגארען אונד איבערהייפט אללער כריסטען זיך צו צייגען. אונד דא זאלל דענן דיא מיט זיך זעלבסט ניכט איינינע קאנפערענץ דען פריעדען זיכערן!? —

* * *

איין געסטריגעס בעלגראדער טעלעגראמם מעלדעט: רוססלאנד ווירד אויף דער קאנפערענץ זאלבע פארשלאגע מאכען, דערען בעראטהונג לאנגערע צייט דויערן ווירד. דער צוועק דיעזער פארשלאגע איזט קיין אנדערער, אלס סערביען, צו צוואנגען, א ו ס צ ו ה ו נ ג ע ר ן. נון סערביען ווירד זיך ניכט צו דיעזעם שפיעלע הערגעבען, אונד וועגן דיא קאנפערענץ אין וועניגען טאגען ניכט איס זיינע סערביענס בעשליעסט, זא ווירד דיא סערבישע ארמעע אין בולגאריען איינריקקען.

טעלעגראפישע דעפעשען

דער „י י ד י ש ע ן פ ע ס ט ע ר צ י י ט ו נ ג״

אטהען, 2 נאוועמבער. ד ע ל י א נ י ס (גריעכישער מיניסטערפרעזידענט) ערקלארטע אים רייכסטאגע, עס זייא דיא פפליכט גריעכענלאנדס דיא פארבערייטונגען צו בעשלייניגען. גריעכענלאנד ווערדע פאר איינעם קריעגע צור פערטהיידיגונג דער גריעכישען אינטערעססען ניכט צוריקשייען אונד זיכער ערהענהאפט איים דעם קאמפפע הערפארגעהען. דער מארינעמיניסטער

ביטטעט אום דיא געוואהרונג איינעס קרעדיטעס פאן 12 מילליאנען. — דיא טירקייא קאנצענטרירט טרופפען אין עפירוס, אן דער גרענצע גריעכענלאנדס, אונד ערריכטעט דאזעלבסט מוניציאנס-דעפאטס.

לאנדאן, 2. נאוועמבער. דעם היעזיגען „סטאנדערד״ טעלעגראפירט מאן איס אטהען: גריעכענלאנד גאב דען מאכטען דיא ערקלארונג אב, דאס עס עבענזא וויא סערביען דען גענענווארטיגען שטאנד דער דינגע נ י כ ט אלס ג ע א נ ד ע ר ט אדער ג ע ז י כ ע ר ט בעטראכטען קאנן. גריעכענלאנד פ א ר ד ע ר ט איינען ט ה י י ל פ א ן ע פ י ר ו ס (טירקישעס געביעט) דאס איהם נאך אים בערלינער קאנגרעססע פערשפראכען ווארדען איזט.

וו י ע ן 2-טער נאוועמבער, ביא דער היינטע פארגענאממענען ציעהונג דער 1860-ער שטאאטסלאזע פיעל דער הויפטטרעפפער מיט 300000 גולד. אויף ס׳ 496 נר׳ 1, דער 2-טע טרעפפער מיט 50000 גולדען אויף ס׳ 7223 נר׳ 19 אונד דער 3-טע מיט 25000 גולד. אויף ס׳ 13892 נר׳ 20. פערנער געווינגען: יע 10000 גולד׳ ס׳ 7942 נר׳ 9 אונד ס׳ 17851 נר׳ 1.

דיא אונגארישע דעלעגאציאן.

אין דען ביזהעריגען זיטצונגען ווארדען בלאס דיא איינצעלנען פאסטען דעם באדשעטס פיר 1886 פערהאנדעלט אונד ענטוועדער אנגענאממען אדער געשטריכען. אין דען זיטצונגען אם שלוסס דער לעטצטען וואכע אבער בעפאססטען זיך דיא דעלעגירטען מיט אללגעמיינען פראגען איבער דיא איסערע פאליטיק אסטעררייך-אונגארנס אונד איינע מענגע פאן אינטערפעללאציאנען ווארדען אן דען מיניסטער דעס איסערען גראפען ק א ל נ א ק י גערכטעט. עס ווארדע פאן דען דעלעגירטען ס י לאדי, אפפאני, פאלק, וויליאם האררוואטה אונד נאל אייפקראריג פערלאנגט איבער פאלגענדע אנגעלעגענהייטען:

I. האט זיך דאס פערהאלטניס צו דייטשלאנד ניכט געאנדערט, ווינדעם רוססלאנד זיך דעמזעלבען אנגעשלאססען האט?

II. האט אסטערייך-אונגארן זיך איבער דיא לאגע אויף דעם באלקאן געאייסערט, אונד וויא איזט זיינע אנזיכט פאן דען מאכטען אייפגענאממען ווארדען?

III. איזט פאן דען מאכטען בעשלאססען וואר-דען, דען פריהערען צושטאנד אין אסט-רומעליען וויעדער הערצושטעללען, אונד דורך וועלכע מיטטעל?

VI. וועלכען איינפלוסס נימט דיא מאנארכיע אויף סערביען?

V. האט דיא רעגיערונג ביא דייטשלאנד שריטטע געטהאן, דער דורך דיא בעלעגינג מיט שטארקען צאללען אונמאגליכען איינפיהר אונזערער פראדוקטע אונד טהיערע אבצוהעלפען?

גראף קאלנאקי האט נון דיא פראגען צוואר בעאנטווארטעט, אבער דיא דעלעגירטען האבען ניכטס נייעס ערפאהרען. דיא אנטווארטען גליכען גאנץ דעניענינען, דיא שאן אין דען ביידען רייכסטאגען פאן דען מיניסטערפרעזידענטען ערטהיילט ווארדען זינד. ער אונגינג דען קערן דער זאכע וויא דיא קאטצע דען הייסען ברייא אומגעהט; וואהרשיינליך פירכטעטע אויך ער, זיך דען מונד צו פערברענגען. — —

Echte Brünner

Palmerston-Winterrockstoffe

in Resten à 2 Meter, aus garantirt echter Schafwolle in blau, braun oder Schwarz, **um 8 Gulden** den ganzen Rest;

Winteranzugstoffe

in Resten à Meter 3·10 (4 Wr. Ellen) elegante, solide Dessins auf Rock, Hose und Gilet, den ganzen Rest um fl. 6 aus feinster Schafwolle, fl. 8.50 aus hochfeinster Schafwolle;

Winterhosenstoffe

das feinste was es gibt, Meter 1·20 **um 5 Gulden** versendet gegen **Post-Nachnahme des Betrages** die als reell und solid bestbekannte

Tuchfabriks-Niederlage „IMHOF" in Brünn Nr. 19.

Muster werden nicht versendet, dagegen werden etwa nicht conveniirende Reste anstandslos retour genommen, daher jedermann ohne Risico bestellt. (3—12)

מאָרים שטערן

בודאפעסט, דראָטהגאַסע נר. 11.

עמפעפעלט זיך מיט אַלמאַנאַכס־שריפטן אונד אין דער־לאַנד־ אונד קינדער־שריפטן צו דען בילליגסטן פרייזן. בעשטעללונגען נאך מאַאַס ווערדן פּראָמפּטעסטע עקזעקוטירט, בייא פּראָבעאַיפּסטראַ: ווירד איין אַמסטערד מיסטע־שריפט ערבעטן.

דיא נייעסטע ערפינדונג

איזט דאס נאך פּראָעפּסאַר באַ נאנד איזט אמערי־קא נייערבעפּע־שט עלאַסטישע בריוכבאנד פאַן אַלטשעער, זאַ־וואַל פיר הערען אלס אויך פיר דאמען אונד קינדער; זעלבסט איזט אַזעלבע פעדערן איזט דייזעס נומטי קונסטליך קאָנשטרואירט אונד האט דען צווייקק, דאס עס ווערבסט דיא פעראַלטעסטען בריוכע אין לייכטעסטע צייט אין דיא גלייכע לאנגע בריינגט.

פרייזע: איינפאַכע 7—6 גולדען, דאָפּפּעלטע 15—10 גולדען.

פיר פינדער אונס דיא האַלבסט בילליגער.

נאָכפּעס לאנגע אין מיטטעל־שטאַרקע־שטרייפען, לינקס פאַרבעסערן, בעטט־איילאנען, נומטי־שטרומפען, אונד אַלדער נומטי־ וואַרענ־אַרטיקעל. — בייא בריוכבאַנדען בעטטע אנזייעבען אָב ר.נסס, לינקס אדער דאָפּפּעלט, זאַ אונד דיא לייבווישע.

MORITZ POLITZER, k. k. Bandagist,

2—10 **Budapest, Franz-Deakgasse.**

דיא זיט 28 יאהרען בעשטעהענדע

ליטאָגראַפיע אונד שטייגדרוקערייא

מ. ש. באַכאָוויטץ

דראָטהגאַסע נר. 9,

עמפּפעלט זיך צו אַלמאַנאַכס־ אונד אַלדער אַרטען דרוקסאַכען צו פּאַבעלהאַפט בילליגען פּרייזען, אַז: צו: פּרייאַבזענדקאַרטען, טרויאַבזענדקאַרטען, ווייטקאַרטען, בריעפּפּאַפּיער, קאָנווערט, אויפּגאַבען, קאַנקורז, פּאַלמאַכטען, עטצ. אונד אַלדע אין דיעזעס פאַך שלאַגענדע אַרטיקעל.

מאָריטץ ווייס

שניידערמייסטער

בודאפעסט, קע־עפּעשעש־אַסע 4, אים האַשעל ווינגרובער גענרינדעט אים יאהרע 1856.

פּרייזקוראַנט

דער פּערטיגען קליידער:

רייזעפּלצע מיט זיכעבעריגער פּוטער	30—40	פל.
„ מיט וואָלף	40—65	„
„ מיט שאָפען	40—100	„
שטאַרטפּעלצע	30—80	„
ווינטערמאַנטל פּרימא	28—50	„
„ צווייטע סאָרטע	20—35	„
„ דרייטע „	12—20	„
אנצוג רייגע שאַפּוואָלע	18—35	„
דעטאַ האַלבוואָלע	12—20	„
דעטאַ דרייטע סאָרטע	9—14	„
ווינטערהאָזע	3—11	„
שוואַרצע סאַלאָנאנצוג	15—45	„
רייזע לאָדען מאנטעל	12—25	„
אינבראַזיטער	10—30	„
קנאַבענאנצוג	3—13	„

דיא אָבענען קליידער זינד אַלדע נאך נייעסטער מאָדען פּערטיגט אונד אין מיינער איינענען ווערקשטאַטטע ערצייגט. — נאָכפּעס לאנגער פאַן דען פיינסטען אינ- אונד אויסלאנדיער שטאָפּען. — בייא פּראָבעצבעשטעללונגען נעמיט דיא אנגאַבע דער בוסטווייטע אונד האָזענלאנגע אונד ווערדען דיא אויסגאַנגען בייא בעזעצונג דער בילליגסטען פּרייזע וואָאָרט אויס נעווישענהאַפטע עקזעקוטירט. מיסטער אונד פּערדאַנגען נראַטיס אונד פּראַנקאָ.

Vizhatlan vászon gallér és kézelő

Uj! Amerikai találmány Uj!

Vegjegy | Hyatt

Egy HYATT-féle gallért és kézelőt egy gondos ember három hónapig naponta viselhet anélkül, hogy fehérségéből vesztene, tisztitása nagyon könyü, csak szappan és fogkefével történik. E Hyatt-féle gallér és kézelő különösen utazók, vasuti tisztek, katonák, füszeresek és a vidéki közönségnek nagyon czélszerüek

Vidéki megrendelések legpontosabban eszközöltetnek

Hy.att-féle vizhatlan galler es kezelő eddig csakis nalam kapható

1 galler	37 c.-től	42 c.-ig drb 40 kr.
tiszt „	37 „	42 „ „ 24 „) kézelő párja . . 80 kr.

Dus választék legujabb divatu ferii nyakkendőkben, kesztyük, zsebkendők, és angol esőkpenyegben stb. stb.

LUSTIG EDE, uri divat raktára

Budapest, kerepesi-ut 2. sz. 2—4

דיא אָריגינאַל זינגער נאהמאשינען זינד אין בודאפעסט, עכט נור בייא דעם אַלליי־ גיגען אגענטען דער The Singer Manufacturing Co. New-York (Amerika).

ג. גייד לינגער

בודאפעסט, וויטצענראַסע נר. 26, צו בעקאָמען.

אין אנדער פירמע נאהמאשינען־האַנדלער הייר אָדער אין דער פּראָווינץ ווערדען דיא אָריגינאַל זינגער נאהמאשינען צום ווערדעס־פּרייז, עכט אבגעגעבען, אונד זינד דיא אַאַן דייזען פאַלשלך אונשער דעם נאַ־ מען זינגער אויסגעבאָטענען מאשינען נור נאַכגעמאַכ־ טעס ווערדען, אדער דייזעס פאַבריקאַט.

Rautgeschänke

bestehend aus einem paar **Ohrringe, Broche u. Ring** mit echten Diamanten besetzt um den Preis von 60 fl. Sollten obenbenannte Gegenstände dem Werthe nicht entsprechen, so verpflichte ich mich binnen 5 Tagen den vollen Betrag zu retournieren. Ausserdem grösstes Lager aller Gattungen **Gold- und Silberwaaren** so auch Gold- und Silber **Taschen-Uhren**, alle Sorten **Pendl-Uhren** zu den billigsten Preisen bei

A. FRIED,

Budapest, Kerepeserstrasse Nr. 2.

Gegründet 1870. — Provinz-Aufträge werden gewissenhaft ausgeführt. 3—6

Ziehung am 31. Oktober!

BUDAPESTER Ausstellungs-LOSE á 1 fl.

11 Lose 10 fl.

Hauptreffer in barem Gelde

100,000 Gulden

Bank- und Wechslergeschäft der Administration des

„Mercur" S. Politzer, Budapest,

12. Dorotheagasse 12.

Der Pränumerationspreis des „Mercur" beträgt für ein Jahr 2 Gulden.

Keine Spielerei!

Kein Schwindel, sondern reinste heilige Wahrheit!

Nur 3 Gulden

eine Taschen-Uhr.

ausgezeichnet regulirt, unter Garantie vorzüglich gehend, aus feinstem, ewig schön, glänzend bleibendem Kunstgolde, welches die echt goldene Uhr ersetzt. Jeder, der eine solche regulirte pünktliche Uhr bestellt, bekommt mit der Uhr

folgende Geschenke umsonst!!

1 prachtvolle Kunstgold-Uhrkette,
1 kunstvolles Löwenkopf-Anhängel,
1 mit Edelsteinen besetzten Ring,
1 Paar hochfeine Ohrgehänge,
1 reizend schönes Federmesser.

Es soll Niemand zweifeln!

denn ich wiederhole, daß dies keine Spielerei, kein Schwindel ist, sondern reinste, heiligste Wahrheit, und es soll sich Jedermann beeilen, so lange der Vorrath reicht, diese Uhren zu bestellen. Die Versendung geschieht gegen Postnachnahme durch 1—6

Hecht's Taschenuhren-Versendung

Wien, Stadt, Christinengasse Nr. 2/Z.

פערזאממלונג (רייכסטאג) זינד דיא פאלגענדען יודען געוואהלט וואָרדען. אין פאריז זעלבסט, דאס 38 אבגעאָרדנעטע וואהלט, זינד 8 יודען אויס דער וואהלאורנע הערפארגעגאנגען, נאמליך דיא הערען באקאָר (ריטטער דער עהרענלעגיאָן, פערוואלטער דער פאריזער שפארקססען, האט זיך דורך גראָסע וואהלטהאטיגקייט הערפארגעטהאן) בישאפסהיים (האט זיך אום דאס אונטערריכטסוועזען גראָסע פערדיענסטע ערווארבען) אונד קאמילל דרייפוס (שטאדטראטה אונד שעפרעדאקטאָר דער צייטונג „ריאוניאן"), אויסערדיעזען זינד געוואהלט: דער געוועזענע מיניסטער דאוויד רעינאל, פערדינאנד דרייפוס, נארציס לעווען (וויצעפּראזידענט דער „אלליאנס איזאעליט אוניווערזעלל" (חברת כל ישראל חברים) איינסטיגער קאבינעטסשעף אינטער דער מיניסטערשאפט קרעמיעס. לעווען איזט איין פראקטישער יודע אונד לאסט אויך זיינע זאהנע אין שטרענגער רעליגיאזיטאט ערציעהען.) פערנער זינד געוואהלט אַרמאנד לעווי, ליזבאנן (פּראזידענט דעס גענעראלראטהעס), יאזעף ריינאך (שעף-רעדאקטאר דעס הערפארראגענדסטען רעגיערונגסבלאטטעס „רעפּובליק פראנסאז." פריינד אונד איינסטיגער סעקרעטאר גאמבעטטאס. ריינאך איזט מיטגליעד דער „געזעללשאפט דער יידישען וויססענשאפטען") אונד שליעסליך דער בעריהמטע אונד האכפערדיענטע ארצט דר׳ שטרויס, דער זיך אויף דעם געביעטע דער אפפענטליכען וואהלטהאטיגקייט איינען גראָסען נאמען ערווארבען האט. ער איזט שעפרעדאקטאר דעס „וואלטאר" אונד מיטגליעד דעס שטאדטראטהעס.) — אלזא אין פראנקרייך, וואו קיום זאפיעל יודען זינד וויא אין בודאפעסט אללײן זינד 8 יידישע אבגעאָרדנעטע. אונגארן האטטע דערען 7, זייטדעם שוואב צום אבערהויזמיטגליעדע געוואהלט ווארדע, נור 6.

* (אנטיסעמיטישעס.) אים אסטערייכישען רייכסטאג זיטצען אללעס פיער אנטיסעמיטען, פאן דענען יעדאך פאטטאי ניכט דעם קלוב אנגעהארט. דאס איזט איינמאל איין פעראיין אהנע מיטגליעדער: איין פראזעס, איין קאססיער אונד איין שריפטפיהרער, ווייטער ניכטס! אים נאמען דיעזער פארטייא האט דער אבגעאָרדנעטע טירק, לעהרער אויס שלעזיען, אין דער רייכסראטהסיטצונג פאם 28. אקטאבער דען אנטראג איינגעבראכט: „דאס הויז מאגע בעשליעסען, דען יידישען איינפלוסס אונד דיא צייטונגספרעססע צו בעשראנקען." ער מאטיווירטע זיינען אנטראג מיט דעם בעמערקען, דאסס אין גאליציען דער גרונדבעזיטץ שאן אין יידישע האנדע געקאממען אונד דער בויערנשטאנד רואינירט זייא. פאן דען 400 אבגעאָרדנעטע, דיא דער רייכסטאג צאהלט, אינטערשטיטצטע קיין איינציגער דיעזען אנטראג; יא דער אבגעאָרדנעטע ציטהאממער שפראך זיך אין פערניכטענדער וויזע געגען דען אנטיסעמיטיסמוס אויס. „עס איזט טרויריג גענוג," ריעף ער, „דאס דער רייכסטאג דורך דיא ליידיגען נאציאנאליטאטענקאמפפע זא צערריססען איזט, וואללען זיא נאך דען קאנפעססיאנעןשטרייט הינײן ברינגען?!"

* (דער אטטענטאטער) אויף דען מיניסטער פרעסינע איזט איין קארזע (פאן דער אינזעל קארזיקא) אונד נעננט זיך מאריאטטי, ער וואר אים יאהרע 1880 בייא דער גראבונג דעס פאנאמא-קאנאלס (וועלכען דער פראנצאזע לעססעפס אונד דער אונגארישע גענעראל טירר לייטען אונד דער אמעריקא דורכשניידען ווירד) בעשאפטיגט: דארט ווארדע זיינער טאכטער דורך אגענטען דער געזעללשאפט געוואלט אנגעטהאן, אין פאלגע דעססען זיא געשטארבען איזט. דער פערצוויפעלטע פאטער האט אין פראנקרייך פערגעבענס גערעכטיגקייט פערלאנגט, ער וואללטע נון דיא אויפמערקזאמקייט אויף זיך לענקען, אונד האבע זיינען רעוואלווער אויף דען באדען געריכטעט, קיינעסוועגס אבער דען מיניסטער טאדטען וואללען. דאס, וואס ער פאן זיינער טאכטער ערצאהלטע בעשטאטיגט זיך אונד פרעסינע איזט ענטשלאסען דיא פרייילאססונג מאריאטטיס צו פערלאנגען.

* (מארטין וואהרמאנן.) רייכסטאגסאבגעאָרדנעטער אונד פארשטעהער דער איזראעליטישען געמיינדע אין בודאפעסט האט זיינע אויסגעדעהנטען בעזיטצונגען אין סאבאלטשער-קאמיטאט ווידער אים 1620 יאך פערגראסערט. דיעזער טאגע שלאסס ער נאמליך דען פערטראג מיט דען געשוויסטערן זיליאם אונד בעלא פערענציאב, לויט וועלכעם דערען גיטער אין איקא אונד קליינוארדיין אים 124,000 גולדען אין בעזיטץ וואהרמאננס איבערגעגאנגען זינד. וואהרמאנן צאהלט היעמיט צו דען רייכבעגיטערטעסטען גרונדבעזיטצערן אין אונגארן.

* (לעבענספאהיגקייט דער יודען.) דער בעריהמטע נאטורפארשער פראפעססאר ווירכאוו האט אין דער יינגסט צו שטראסבורג שטאטטגעפונדענען פערזאממלונג דער ארצטע, זיך וויא פאלגט געאייסערט: „דיא וויססען מענשען זינד פאסט גאר ניכט געאייגנעט צור קאלאניזירונג אין פרעמדען לאנדערן. דיא דייטשען אדער גערמאנען טויגען אם ווענניגסטען דאצו: דאס בעווייזט דיא געשיכטע: דיא לאנגאבארדען, דיא אין גערמאנישער שטאממע וואַרען זינד, אלס זיא נאך איטאליען קאמען, אין ווענניגען יאהרהונדערטען אויסגעשטארבען. דיא גאָטען נאר אין איינעם יאהרהונדערטע. דיא פראנצאזען, דיא זיך אין אלגיער אנגעזיעדעלט האבען, מיססען אימטער נאכשיבע מאכען, דא דארט דיא שטערבעפאללע מעהר זינד אלס געבורטען. עס איזט וויא איין פייער, וועלכעס נור ערהאלטען ווערדען קאנן, ווענן מאן אימטער פריש צולעגט. זיך איבעראלל צו ערהאלטען אונד צאהלרייך פארטצופפלאנצען, זינד נור דיא יודען געאייגנעט. מאגליך דאס דיא געזונדהייטסמאסיגערע האלטונג איהרעס הויזעס, דאס הייליגע לעבען, דיא שטרענגען שפייזענגעזעטצע דער יודען דיעזע ערשיינונג ערקלארען."

* (איינע מאנטעפיארע אנעקדאטע.) דער עהעמאליגע סעקרעטאר סיר מאזעס מאנטעפיארעס, הערר פיליפפ ב. בענני, פעראפפענטליכט געגענווארטיג ערינערונגען אן דען היימגעגאנגענען, אויס דענען דיא „יידישע פרעססע" פאלגענדע אנעקדאטע הערפארהעבט. ניצאט, דער עהעמאליגע מיניסטער דעם פראנצאזישען קאניגס לואיז פיליפפ (רעגירטע פאם יאהרע 1830 ביז 1848,) בעזאסס איינע שטארקע אנטיפאטיע געגען יודען, דיא ער אויך גאר ניכט פערבארג. איינעס טאגעס בעפאנד ער זיך מיט מאנטעפיארע אין איינעם סאלאן אלס דיא באראנין פאן ראטהשילד געמעלדעט ווארדע. „אה" ריעף ניצאט, „ווידער איינע יודין!" מאנטעפיארע, איינער דעראַרטיגען שפראכע גאנצליך אונגעוואהנט, ערהאב זיך אונד בליקטע ניצאט איבערראשט אונד אונווילליג שטארר אינס געזיכט. „נון, נון" זאגטע דער פראנצאזע, „וואס איזט איהנען דענן זיא זעהען אויס, אלס וואללטען זיא מיך אויפעססען?" „בערוהיגען זיא זיך, הערר ניצאט," ענטגעגנעטע מאנטעפיארע, „דאס פערביעטעט מיר מיינע רעליגיאן."

* (אויגע אום אויגע.) איין דייטשער איזט אין ברינן אום איינאהמע אין דען בירגערשטאנד איינגעקאממען, פאן דער שטאדטפערטרעטונג אבער אבגעוויעזען ווארדען, וויל מאן דיא אסטערייכער אין בערלין עבען זא בעהאנדעלט. וויר פירכטען, דאס זיך בייא דיעזען רייבונגען דאס שפריכווארט: „שלאגסט דיא מיינען יודען, שלאגע איך דיינען יודען" גאנץ בעוואהרהייטען ווירד, דא דיא בעטראפפענען צומייסט יודען זינד.

* (נייעס שפיטאל.) אם 4. נאוועמבער ווירד אין קיעוו דיא איינווייהונג דעס יידישען שפיטאלס שטאטטפינדען, צו וועלכעם דער בעקאננטע וואהלטהאטער הערר איזראעל בראדסקי נאהעצו 100,000 רובעל געשפענדעט האט. דאס נייע שפיטאל איזט איין פראכטבויא דער מיט אל-

מוהמע פרוממעט.

(דייטש נבילד אויס דעם אנפאנגע דיעזעס יאהרהונדערטס.)

(48-טע פארטזעטצונג.)

עס וואר דיא האכסטע צייט; דענן דיא שוועסטערן וועלכע דיא וואכע האטטען, ענטדעקקטען דיא ענטפיהרונג בלימעלעס אונד לייטעטען דיא שטורמגלאקקע, דיא זאבאלד זיא ערוואכטע, דיא בויערן דער אומליעגענדען דארפער צור הילפע הערבייאריעף.

וויר שטיעגען אין דען וואגען אונד

„האפפ, האפפ, האפפ!
אים זויזענדען גאלאפפ"

פלאגען וויר דאהין, ניכט האלטענד ביז וויר וויים פאם ארטע אונזערעס נאכטליכען אבענטייערס ענטפערנט וואַרען, וויר בראכטען בלימעלע צו איהרעם אנקעל. פערשטאנדיגטען יעדאך איהרע עלטערן פאן איהרער בעפרייאונג אונד פאן איהרעם געגענווארטיגען אויפענטהאלט. דיא האלפטע מיינער אויפגאבע וואר געלאזט, בלימעלע וואר בעפרייט, אונד איך וואנדטע מיך נון דער אנדערן האלפטע צו, מיינע מוהמע פרוממעט, דיא מאדערין, אויפצופינדען. בעפאר איך יעדאך נאך איהר אויף דיא זוכע גינג, מוססטע איך נאך קראקויא מיך בעגעבען, דעם קאמפאניאן דעס הערן נארליצער, מיינעם שעף, פערשידענע אויפקלארונגען אין געשעפטליכער בעציעהונג צו געבען. וויר האטטען וואהל איהם נאכריכטען פאן אונז צוקאממען לאססען, דיא אבער נור אונזערע פערזאן בעטראפען.

מיין שעף האטטע איינע אונרוהיגע פרייע אלס ער מיך זאה. דענן דער אין מיינע שטעללע אנגאשירטע בוכהאלטער האטטע נאטירליך ניכט דיא פראקטישע איינזיכט פיר דיעזעס געשאפט, וויא איך, דער איך זייט איינער לאנגען רייהע פאן יאהרען דארין ארבייטעטע.

דארט פאנד איך דען בריעף דעס געעהרטען הערן פאסטאר, דורך דען איך דען אויפענטהאלט מיינער ווילדען מוהמע ערפוהר, אונד אהנע זוימען היעהער איילטע. איך האבע מיינע ליעבע מוהמע נון געזונד אונד הייל געפונדען, אין דער אבהוט עדלער גוטער מענשען, אונד ווערדע נון ניכט לאנגע פערווייען, דא איך מיך — אפפען געשטאנדען — מאכטיג נאך בלימעלע זעהנע, אנדערערזייטס אבער הערן נארליצער דען ערפאלג מיינער פארשונגסרייזע מיטטהיילען מוס. וואס זאלל איך איהם פאן דיר ליעבע מוהמע, אויסריכטען? קאנן ער דיך באלד אלס זיינע עהעפרויא היימפיהרען?"

פרוממעט וועכסעלטע בייא דיעזען ווארטען דיא פארבע, זיא גאב קיינע אנטווארט. דא ערגריפף רעב יונתן דאס ווארט:

„דיא פאדען דער געשיקטע פרוממעטס אונד מיינער אנדערער פערזאנען ווארען גאר אינג פערוויררט, דיא האנד דעס אללגיטיגען הימלישען פאטערס פערמאכטע עס אללײן דיעזען ווירבען קנאטען צו לאזען, דאסס איין יעדער דיעזער פערזאנען צוויא ענדען אין דיא האנד בעקאם: צוויא ענדען דיא צו איינאנדער פאססען אונד זיך גאנץ גוט פערבינדען לאססען, זא קאננטע — ווענן פרוממעט איהם זיין ווארט צוריקגיבט — הערר נארליצער זיינע פערלאבטע, דיא אין ליעבע פיר איהן זיך פערצעהרענדע, שאנע עסטער לעווי בעגליקקען. אונזערע ליעבע מוהמע אבער קאננטע אונז אין דעם אן איהרען געזעצען צאפפעלנדען, וואקקערן יונגען מאריזין בלאך, אלס דעססען בראוט זיא זיך אים שטאטגערנער שלאססע געלטען ליעס, אום איהן פאם מיליטארדיענסטע צו בעפרייען, איינען ליעבען פעטטער געבען.

זיא אבער, דען וויר אלס ליעבען גאסט בייא אונס האבען, קאננטען, נאכדעם זיא אלס „שדכן" בייא אנדערען זא ערפאלגרייך געווירקט, דעם שפרוכע אונזערער וויזען פאלגען: „ארצט, היילע פאר אללעם דיינע איינענען וואונדען!" אונד זיך פיר איהרע הערצענסוואונדע בלימעלעס פלאסטער פערשרייבען."

„אלזא אויך היער" ריעף יאקאב הייסער — „האט מיינע מאדנגערינע מוהמע אונהייל אנגעריכטעט? נון גוט, איך פאלגע דעם ווייזען ראטהע מיינעס גיטיגען גאסטפריינדעס, רעב יונתן'ס, אונד מיינע, דאס איך דיא מוהמע דען איהר אנגעראטהענען פעטטער צו נעהמען אנעמפפעהלע: דענן דאנן קאנן איך אויך מיט ערפאלג בייא מיינעם פריינדע נארליצער עטוואס אויסריכטען."

דא ביינטע זיך פרוממעט, ביז אן דיא האארווארצעלן ערראטהענד אויף דיא האנד רעב יונתן'ס דיא זיא ערגריפף, אונד פאלל עהרערביעטיגקייט איינען קוסס דאראויף דריקקטע, אינדעם זיא פליסטערטע:

„איך געהארכע איהרעם בעפעהלע! מיין וואהלוואללענדער הויזהערר . . ."

(פארטזעטצונג פאלגט.)

דיא שטאדט דער יודען.

(אָריגינאַלבריוו דער יידישן פעסטער צייטונג.)

(פאָרטזעטצונג.)

טרויער אָדער פרייגעפעסטע דער יידישן געמיינדע אָדער אייך איינצעלנער פאַמיליען טראָגען הער דען קראַנטער דער אַפּעגטליכ־קייט אַן זיך. איך האָבע הער צו. דעם לייבנ־בענאַנגניס אינער פאָרגעהטן יידישן פרייא בי־געוואָרנט, איינער נאָהמען פערוואַרטן דיא באַכאַ־באיש אונד דיא־ניכט וועגנ איבערראַשט צו זע־הען, דיא איינע ראַבבינער אונד פאָרבעטער אויף דען שטראַסטן, דורך וועלכע זיך דער לייבענגנ־בעיינגט, לייט אונד פרייערליך דיא איינגנשאַפטן, טוגענדען אונד פערדיענסט דער פערשטאָרבענען פערקונדעטן, נאַטירליך אַן שפּאַנאַרישער שפּראַ־כע, נאַכדעם דיא אויסיפער געענדעט. שטיממטן אונדערע לייטע קלאַגליערער אַן, פאַן דענגן זיך דיא וועגנסטען העבראַאיש דיא־ען. אויך דיא קלאַנ־ווייבער פערלטען ניכט, דיא אַן איינגנטהימליכען מאַנען דעם שטערבע דער צערקקעבליבענגן אויסדרוקק גאַבען, אונד דאס דורך דיא בעלעב־טעסטען גאַסטען דער שטאַדט. מאַהאַמראַנער אונד כריסטען דיא דען צוגנ בעמערקטען ווייכען מיט דער דעם טאָדטען געמיהרענדען הערפרכט אויס. יודען דיא אויס עגטגעגנקאַמען שלאַסטען זיך איהם אַן, דער טאָדטענוואַגען איזט הער עטוואס אונבעקאַנגטעס. דיא לייבע ווירד אויף איינגע טראַבבינער דורך דיא פערוואַנדטען אונד בעקאַנ־טען אַבוויסלענד בין צום פרייערהאַפן געטראַגען, אונד דען פערשטאָרבענען הערזער אין איינער צערטרוען עגטגעגנ־ען דאַן דער שטאַדט לייטנ.

דיעזער פרייערהאַפ איזט דער מערקווירדיגע, דען איך אויף דער באַלקאָנהאַלבאַזעל גע־זעהען האָבע. דענקען זיא זיך איינע ריזענגע פראַ־כע, פאַן דער זיא דאס אונדערע עגרע אונמאַנלך זעהען לאַנגע, געפלאַטערט מיט גראַסען פייער־עקקנגען ווייסען שטיינען, דיא פאַן אָבען בין העראַב מיט העבראַאישען אינשריפטען בעדעקט זינד. (דיא גראַבשטיינע זינד דער נאַמליך ניכט אַ ווייגע שטעלט, זאָנדערן גיעדרעגעלעגט.) יעדער שטיין בעדעקט אין גראַב. אונד דיא אויפ־שריפט פאַן דענגן מאַנכע פאַסט עבען זיא אלט זינד דיא אינער יאָהרטאַנענ, קנטהאַרט אין פראַ־זיא אדער ריים דיא לעבענסגעשיכטע, דיא מאַרקאַנ־טעסטען צינע אונד טוגענדען דעס־ענגען, דער אינ־טער איהר דעם גאַטטליכען ריפען וואָרטעס. דער דיא טאָדטען אינסט אונס לעבען צוריקקריפען ווירד. עס איזט אין ערשטערנדער אונד דענגאַך גראַסאַרטיגער אנבליקק, דער זיך הער בעוואָנדערס דעם פערמגאַט איזט אם 21־טען סעפטעמבער אינגעס אונגאַטערליכען טאָדעס (מיתה משונה) געשטאָרבען, זיט לאַנגער אלס 19 מאָנאַטען האט דיעזער בלוטהונד אונטער דען זורען פאַן דעמגאַט אונד אומגעבינג אין פרכט־באַרער זייזע געוויטהעט. וויעדערהאָלט האטטען ווייר גלעגענהייט איבער דיא הערצצערריסענדע שמערצענסריפ אונזערער ברידער אין דעמגאַט בעריכט צו ערשטאַטטען, פעלע וואירדען צו טאָד געפיינגט, אונצאַהליגע אין דיא פינסטערסטען מער־מער געוויאַפן, דערען פריינען אונד טאָכטער פאַן דען שערגען דיא גיווענאַרס עגטהערט אונד דע־רען הייזער געפלנדערט. אין בעדיטענדער טהייל דער געמיינדע פלינטעטע זיך אונד אירריע הייי־מאַטלאָז הערים. אונד דיא צוריקגעבליבענען וואָרען דען גרייאַמסטען קוואַלען אויסגעזעטצט. וועהע דענגן דיא זיך, אים קלאַגע גענען דען גי־ווערנאַר צו פרייגען נאָך פעיגען סולטאַן בע־נאַכטן, דער גראַנדווייר פערשטאַר אהנגען אים נאַמען דעם הערשערס אבהילפע, אלס אבער דיא קלאַגעפרעגדען הימלעהרטען, וואָרדען זיא מיט פרשטענוועגען צו טאָדע געקוואַלט. דיא איינמישונג דער אייראָפּאַאישען מאַכטע נשעטע ניכטס אונד דאס שיזאַל פאַן דעמגאַט ווייטהעטע אונגעשטאָרט פאַרט. נין האט דאס אללעס אין עגדע גענאַמען. הארזשי גלאַלי בעפאַנד זיך פאַר קוריצעס בייס סולטאַן, ווא ער אבער איינע זעהר אינפרינגליכע אויפנאַהמע פאַנד. דיעזעס אינגע־הייער אין מענשליכער גשטאַלט האט נאַמ־ליך זיינען אינגענען בריעדער אין דען קערקער ווער־פען אונד פרייגען לאַסטען. מאַן לעס אבער הארזשי גלאַלי רוהיג דיינע הייטעראַנ, דענ דיא מענשהייט איזט זיטדעם פאַן אינעס שאנדפלעקקע, בעפרייט וואָרדען. זיטדעם זינד דיא פערהאַלטניססע דער יודען אין מאַראָקקאָ אביער, הייפט בעסער גווואָרדען. דער סולטאַן האט נאַמ־ליך נייעסטענס דיא שטיערן וועדער אין יודען פער־מאַכטע, נאַכדעם ער עגטדעקקט האטטע, דאס זיינע מיהאַמעדאַנישען בעאַמטען דען שאַטען בע־ריכטען. עס האט זיך הערייגעשטעללט, דאס אין דער צייט וואָהנענדע דערען דיא יודען דיא איינ־קונפטע פערוואַרטטען, יעדער בעפריק פנדי־הנדערטטאַל מעהר איינבראַכטע, אלס פאַרדעם, אונד איהם דיעזעס גרינדע בעשלאָס דער סולטאַן, דיא יודען צו בעפאַרצוגען.

• ז׳ד׳ שע אבגרעאַרדנעטען פראַנקרייך. אין דען יינגסט פאַר זיך גע־גאַנגענען וואָהלען דער פראַנצאָישען נאַציאָנאַל־פאַן דעמגאַט איזט אם 21־טען סעפטעמבער אינגעס אונגאַטערליכען טאָדעס (מיתה משונה) געשטאָרבען, זיט לאַנגער אלס 19 מאָנאַטען האט דיעזער בלוטהונד אונטער דען זורען פאַן דעמגאַט אונד אומגעבינג אין פרכט־באַרער זייזע געוויטהעט. וויעדערהאָלט האטטען ווייר גלעגענהייט איבער דיא הערצצערריסענדע שמערצענסריפ אונזערער ברידער אין דעמגאַט בעריכט צו ערשטאַטטען, פעלע וואירדען צו טאָד געפיינגט, אונצאַהליגע אין דיא פינסטערסטען מער־מער געוויאַפן, דערען פריינען אונד טאָכטער פאַן דען שערגען דיא גיווענאַרס עגטהערט אונד דע־רען הייזער געפלנדערט. אין בעדיטענדער טהייל דער געמיינדע פלינטעטע זיך אונד אירריע הייי־מאַטלאָז הערים. אונד דיא צוריקגעבליבענען וואָרען דען גרייאַמסטען קוואַלען אויסגעזעטצט. דענ דיא מענשהייט איזט אין עגדע גענאַמען. הארזשי גלאַלי בעפאַנד זיך אין קוריצעס בייס סולטאַן, ווא ער אבער איינע זעהר אינפרינגליכע אויפנאַהמע פאַנד. דיעזעס אינגע־הייער אין מענשליכער גשטאַלט האט נאַמ־ליך זיינען אינגענען בריעדער אין דען קערקער ווער־פען אונד פרייגען לאַסטען. מאַן לעס אבער הארזשי גלאַלי רוהיג דיינע הייטעראַנ, דענ דיא מענשהייט איזט זיטדעם פאַן אינעס שאנדפלעקקע, בעפרייט וואָרדען. זיטדעם זינד דיא פערהאַלטניססע דער יודען אין מאַראָקקאָ אביער, הייפט בעסער גווואָרדען. דער סולטאַן האט נאַמ־ליך נייעסטענס דיא שטיערן וועדער אין יודען פער־מאַכטע, נאַכדעם ער עגטדעקקט האטטע, דאס זיינע מיהאַמעדאַנישען בעאַמטען דען שאַטען בע־ריכטען. עס האט זיך הערייגעשטעללט, דאס אין דער צייט וואָהנענדע דערען דיא יודען דיא איינ־קונפטע פערוואַרטטען, יעדער בעפריק פנדי־הנדערטטאַל מעהר איינבראַכטע, אלס פאַרדעם, אונד איהם דיעזעס גרינדע בעשלאָס דער סולטאַן, דיא יודען צו בעפאַרצוגען.

• ז׳ד׳ שע אבגרעאַרדנעטען אין פראַנקרייך. אין דען יינגסט פאַר זיך גע־גאַנגענען וואָהלען דער פראַנצאָישען נאַציאָנאַל־

פאָלליעטאָן.

דיא זינדען אונזערער צייט.

(נאָוועלע.)

(6־טע פאָרטזעטצונג.)

ענדליך צאָג ער איהם זינעס ווייטעלען איינע שטאַר־קע בריעפטאַשע אונד לעגנטע זיא עבענפאַלליס נידער. דאנן נאַהם ער יין פאַקטערכען אונד דיא האנד אונד שפּראַך: „דיא מיין בעטרעגנע קינד, האַסט דיינען שלאָף מיר מיך נעגאַפעפרט, דיא אַללטס איך דיינע נעשענקע צוערסט ערהאַלטען.“ אונד ער קוסטע דיא מאַקעפע איהר, אונד דיא קאַמען איינע מעגנע שאַנד דיינגע צום פאַרשיין, בייא דערען אנבליקק דאס קינד צוערסט וויא ערשראָקען דיא שאַנד, דאס אבער אין לוטעס יובעלן איסבראַך. דיא וואר אין נייעס, שאָן נעמאַכטעס קליד, איינע נראַסע מעסטע אין וואונדערשאָנעס פוטען, שטיעלוואַכען אללער ארט. שריעען קראַנערל אונד דערגליכען. דאס קינד ליעפ פאַן איינעס צום אנדערן, מאַכטע באַלד דאס אונד באַלד דאס אנדערע אן, שריע פאַר פריידע איהר, פעל באַלד דעם מאַטער באַלד דער מוטטער אום דען האַלז.

אבער יאָזעף בעגאַנן דיינע אַרבייט פאַם נייעס: דאנן טראַט ער צו זיינעם ווייבע ערניעדיג איהרע האנד אונד שפּראַך: „לייבע ריזא, עס איזט איינע נראַסע פערענדערונג אין אונזערען פערהאַלטניסען פאָרגעגאַנגען, נאָך מעהר שטעהט אונז בעפאָר, עס איזט מיר אייפערזעטליך גע־לונגען, אונד דער וויל דעם הייליגען גלוקקען לוגנס געבעגנט

פרעם אונז. דיין הערין. דיינע לייבע. דיינע טוגענד מיסטען אונטערגאַנגען בלייבען. אבער דיינע אייסערע ערשיינונג מיט אנדערס, מיט דיינעם עדלען וועזענס ווירדיגער ווערדען.“ ער האטטע איהם דען פאַקקטען. דיינע ווירדיגע קליידער, פראַכטיגע נעוואונדער הערוסגענאָמען אונד זיא נעשטאַקק־פאַלל פאַר איהר אויסגעבריטטע. לינא שטאַנד וויא פאַן שטיינען נעפעסטעלט. „וואס איזט געשעהען?“ שפּראַך זיא מיט בעבענדערן לייפען, אונד זאָ זעהר איהר אינע אין דען פראַכטפאַללען שטאָפען הינע, שיעגען פורכט אונד פריידע דאָך נאָך איהרעס אנגעזיכט צו קאָמען.

אונטערדעסען וואר דער זאָהן צו דעם שוויינענדען פאַטער געטרעטען: „לייבער פאַטער, שפּראַך ער, „פער־נים דען קוטטער, דען איך דיר בעריטטע. דיא אינע זאָלל צום לעטצטען מאָלע איהר דיינע ערוווירדיגע שטיינע איהר־ע פורכטען נעצאָגען האבען: דיין זאָהן האט פיעל צו קאָמען נעהאַבט, אבער אין דיינען שאָנען ערפאָלגען איבערזיהע עס, דאס דיא מיטצוקאָמען האטטעס.“

ער נאָהם דיא בריעפטאַשע צור האנד, צאָג דען וויי־דערשטעבענדען נייטע אין דען פיס, אונד אינדעם ער פיע־לע נראַסע באַנקאַטען הערוסנאָהם אונד אייטצאַרלטען, זאָגטע ער: „הער זינד דיא 1200 טהאַלער פיר דיא פאַללי־גען וועכטעל, הער דיא 600 טהאַלער נעקרינדטעס קאַפּי־טאַל איהר דאס הויז, אונד הער, פאַטער, דיא 2000 טהאַ־לער, דיא איך נאָך אונד נאָך פאַן דיר ערהאַלטען האבע. זאָ זינד ווייר קווייט בין איהר דען בעטראָג דעס וואַיזענלאַ־נגס, דאס איך ערהאַלטען פאַן דיר עטטאַנגען האבע, דען איך דיר נאָך רעטטיע.“

עטטאַס וואר דאס שטיינען אין דעם נייטיג. ער בלייקק

פאַר איהם דען הערין. דיינע לייבע. דיינע טוגענד מיסטען אונטערגאַנגען בלייבען. אבער דיינע אייסערע ערשיינונג מיט אנדערס, מיט דיינעם עדלען וועזענס ווירדיגער ווערדען.“ ער האטטע איהם דען פאַקקטען. דיינע ווירדיגע קליידער, פראַכטיגע נעוואונדער הערוסגענאָמען אונד זיא נעשטאַקק־פאַלל פאַר איהר אויסגעבריטטע. לינא שטאַנד וויא פאַן שטיינען נעפעסטעלט. „וואס איזט געשעהען?“ שפּראַך זיא מיט בעבענדערן לייפען, אונד זאָ זעהר איהר אינע אין דען פראַכטפאַללען שטאָפען הינע, שיעגען פורכט אונד פריידע דאָך נאָך איהרעס אנגעזיכט צו קאָמען.

אונטערדעסען וואר דער זאָהן צו דעם שוויינענדען פאַטער געטרעטען: „לייבער פאַטער, שפּראַך ער, „פער־נים דען קוטטער, דען איך דיר בעריטטע. דיא אינע זאָלל צום לעטצטען מאָלע איהר דיינע ערוווירדיגע שטיינע איהר־ע פורכטען נעצאָגען האבען: דיין זאָהן האט פיעל צו קאָמען נעהאַבט, אבער אין דיינען שאָנען ערפאָלגען איבערזיהע עס, דאס דיא מיטצוקאָמען האטטעס.“

ער נאָהם דיא בריעפטאַשע צור האנד, צאָג דען וויי־דערשטעבענדען נייטע אין דען פיס, אונד אינדעם ער פיע־לע נראַסע באַנקאַטען הערוסנאָהם אונד אייטצאַרלטען, זאָגטע ער: „הער זינד דיא 1200 טהאַלער פיר דיא פאַללי־גען וועכטעל, הער דיא 600 טהאַלער נעקרינדטעס קאַפּי־טאַל איהר דאס הויז, אונד הער, פאַטער, דיא 2000 טהאַ־לער, דיא איך נאָך אונד נאָך פאַן דיר ערהאַלטען האבע. זאָ זינד ווייר קווייט בין איהר דען בעטראָג דעס וואַיזענלאַ־נגס, דאס איך ערהאַלטען פאַן דיר עטטאַנגען האבע, דען איך דיר נאָך רעטטיע.“

עטטאַס וואר דאס שטיינען אין דעם נייטיג. ער בלייקק

טע באַלד איהר דיא לאַנגע ווייהע פאַן באַנקאַטען, אונד אינערצאָהלטע וויא אינזיכלליך מערהמאַלס, באַלד בליקקטע ער איהר דען זאָהן — אבער נאָך אימער וואר דיא לייבע ניכט איהם אויגע; נאָך אימער צייגטע זיינע מיינע קין פערטייען, קין פערגעטטען דער פרייהע דען מיטען קיסטערניסען.

„דיא קאָנגטע דיא בעפראַגע נעפראַגטע אין דיך נעקע־מען, פאַטער,“ פאָהר דער זאָהן פאָרט, „דיא זינד עהרליך פערדיענט, זיא זינד דיא מיסטע הערליך נעלונגענער גע־שאַפטע, אבער נור דיא פאַקקטען, דענן עס קאָמטע מעהר, בעריטטענד מעהר. בייס דיא צוזיהרען, פאַטער?“

„נייין, איך בין ניכט צוזיהרען; איך נעהמע עס איך נור, וויל איך מיטס. דיא דיעס נעוואָנען, קאָנגטעס דיא עס איך פערליערען — אונד דאנן וואָרען זיהר אין בא־דעלאָזעס עלענד נעראַטען. איך האבע קיינע פרייהד דא־ראַן, זאָ לאַנגע איך ניכט זייס, וואָהרליך דיא זיא ער־לאַנגט האטטע.“

„זייא ניכט טראָריכט, לייבער פאַטער,“ אנטוואָרטע דער זאָהן רוהיג, אונד זיינע שטיטטע וואָהרדע נור נאָך איינטטיינדליכער אונד צוטרוילינע: „עס וואָרען דיא וועגעטטענען בעגעגנגען איינע שטקקולאַציאָן, דיא נאָר ניכט פערלטלאַנגט קאָנגטע; איך וועהרע דאַאַן עראַאַ־לען, זאָ וויא איך צוים האבען וועהרע. וויללטס דיא מיך אבער מיין דענגען אונד וואָרגען נור אין וועגנ בעלאָה־גען, זאָ פרייע דיך דאַטטס דענן דריינגע פרייהד אונד מיין גלוקק.

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

פֿאַלליעטאָן.

דיא אויפגעקלאַרטען.

I. דיא גו־ווערנאנטע.

עס וואר אם 28. יולי דעס יאהרעס 1851. דער קאַלענדער האטטע איינע טאָטאלע זאָננענפֿינסטערניסס אנגעציינט, וועלכע נאכמיטטאגס 3 אוהר איהרען אנפֿאנג נעהמען זאָללטע.

אללע וועלט שטראָמטע נאך דען האָהען, וועלכע רינגסאום דיא הויפטשטאדט באָהמענס בעגרענצען. אויף דעם לוירענציבערגע, איינעם הינעל פֿאָן בעדייטענדער האָהע אם אופֿער דער מאָלדויא, האטטע זיך איינע גראָסע מענשענמענגע איינגעפֿונדען. פֿאלל אונגעדולד דער בעפֿאָרשטעהענדען זאָננענפֿינסטערניסס ווארטענד.

דער אויסבליקק פֿאָם לוירענציבערגע וואר איין וואהרהאפֿט ענטציקקענדער. דיא וואונדערפֿאָללע לאנדשאפֿט לאג אים העללסטען זאָננענשיינע. דען טיעפֿבלויען הימטעל טריבטע קיין וואָלקכען. צו דען פֿיסען דעס בעשויערס פֿליעסט דער ליעבליכע פֿלוסס. פֿאָן וויינבערגען אונד גארטען אומראהמט, אונד אןביידען אופֿערן דעסזעלבען ציעהט זיך דאס אונענדליך שיינענדע הייזערמעער דער גראָסען שטאדט הין.

אללמאָהליג בעגאנן דיא זאָננענשייבע זיך צו פֿערפֿינסטערן. איין לייטעס „אה!“ בעגריסטע דיא זעלטענע נאטורערשיינונג, אונד אללע וועלט בליקטע דורך אם ליכטע געשוואָרצטע גלאזער צו דער נאָך העללשטראלענדען קאָניגין דעס טאגעס עמפּאָר. מיט געשפאננטעסטער אויפֿמערקזאמקייט בעאָבאכטעטע מאן, וויא דיא זאָננענשייבע אימער מעהר פֿערדונקעלט וואורדע, ביז זיא גאנץ דונקעל וואר. דא היללטע פֿינסטערניסס דיא גאנצע לאנדשאפֿט איין, אונד איין קיהלער ווינד ערהאָב זיך. אבער נור איינען אויגענבליקק לאנג; דאנן טראט נאך אונד נאך דאס גלאנצענדע געשטירן אויס דער פֿערפֿינסטערונג הערפֿאָר, אונד ניכט לאנגע דויערטע עס, זאָ לייכטעטע דיא זאָננע וויעדער אם הימטעל אין אונפֿערגלייכליכער שאָנהייט. דאס שוישפּיעל וואר פֿאָראיבער אונד דיא מענגע צערשטרייטע זיך. אויך צווייא דאמען מאכטען זיך אויף דען היימוועג, דיא אייגע, איין יונגעס מאָדכען פֿאָן אכטצעהן יאהרען נאלט דאמאלס פֿיר דאס שאָנסטע מאָדכען פֿאָן גאנץ פּראג. י א ז ע פֿ י נ ע ו ו ע ר ט ה י י מ ע ר, דיא איינציגע טאָכטער דעס רייכען קויפֿמאננעס יאָזעף ווערטהיימער, וואר ניכט אללייז שאָן, זיא וואר אויך גייסטרייך אונד ליעבענסווירדיג. אויך בעזאס זיא איינע שטימטע, וועלכע אללע האָרער מיט בעוואונדערונג ערפֿילטע. יאָזעפֿינע וואר דאס ענטציקקען אללער קרייזע, אין דענען זיא פֿערקעהרטע. זיא וואורדע מיט איינלאדונגען צו באללען אונד פֿעסטליכקייטען איבערשיטטעט. אללייז דער שטרענגע פֿאטער ערלויבטע נור זעלטען, דאסס זיא דיעזען איינלאדונגען פֿאָלגע לייסטעטע. קאָננטע ער מאנכמאל ניכט פֿערהינדערן, דאס יאָזעפֿינע אין בעגלייטונג דער פֿערוואנדטער פֿאמיליע ערשיען, זאָ פֿערבריעטעטע זיך דאס געריכט באלד דורך דיא גאנצע שטאדט, אונד אללעס דראנגטע זיך דאנן הערצו, אום יאָזעפֿינע צו זעהען אונד וואָמאָגליך זיא זינגען צו האָרען.

דיא בעגלייטערין דער יונגען דאמע וואר איהרע גו־ווערנאנטע, פֿריילין ב ע ר נ ה א ר ד י נ ע ב ר ו י נ פֿ ע ל ז, וועלכע זייט זעכס יאהרען, זייט דעם טאָדע פֿאָן יאָזעפֿינעס מוטטער, דיא ערציעהונג דעס פֿערוואייזטען מאָדכענס לייטעטע. הערר יאָזעף ווערטהיימער, איין פֿיעלבעשאָפֿטיגטער מאנן קיממערטע זיך זעהר וועניג אום דיא ערציעהונג זיינער טאָכטער, וועלכע איינציג אונד אללייז דער גו־ווערנאנטע איבערלאססען בליעב.

„וואר דאס איין אינטערעססאנטעס שוישפּיעל!“ זאגטע יאָזעפֿינע ביים נאכהויזעגעהן צו איהרער בעגלייטערין. —

„פֿיר אונס דאָפּפּעלט אינטערעססאנט“, אנטוואָרטעטע דיא גו־ווערנאנטע, „פֿיר אונס, דיא וויר דיא געזעצע דער נאטור געגויא קעננען אונד אן זאָלכע נאטורערשיינונגען קיינע איבערנאטירליכען בעפֿירכטונגען קניפּפֿען. היער אין פּראג שטעקט אונטער דען איזראעליטען דאך פֿיעל דוממהייט, טהאָרהייט אונד בעשראָנקטהייט. וויא לאכערליך אונד קליינליך קאָממט מיר דיא פֿינליכע בעאָבאכטונג דער יידישען צערעמאָניען אים הויזע איינעס פֿאטערס פֿאָר! דיא וויסט איך וואר פֿריהער אין פֿראנקפֿורט אם מאין. דאָרט האטטע איך הייפֿיג געלעגענהייט, דען נייסטפֿאָללען פֿרידינער אונד דיכטער, דען ראבבינער לעאָפּאָלד שטיין, צו האָרען. עס וואר איינע לוסט צו פֿערנעהמען, וויא דיעזער אויפֿגעקלאָרטע מאנן איבער דיא יידישען געזעצע שפּראך, וויא ער דען מילכדינגגען אונד פֿליישדינגגען לאָכעל, לאכערליך מאכטע, וויא ער איבערצייגענד נאכוויעז, דאס מאן נור פֿלייש פֿאָן איינעם זאָלכען טהיערע ניכט עססען זאָללע, ווערכעס פֿאָן רויבטהיערען צעררייססען וואָרדען איזט, וויא מאן דאך ענדליך אבלאססען זאָללע פֿאָן דעם פֿערקנאכערטען בוכשטאבען, אונד פֿיעלמעהר לעדיגליך דעם גייסטע דעס יודענטהומס הולדיגען מיססע!“

דיא גו־ווערנאנטע האטטע זיך פֿאָרמליך אין פֿייער גערעדעט אונד האטטע דאבייא לויטער געשפּראָכען אלס עס זיך וואָהל אויף אָפֿפֿענטליכער שטראססע שיקקען מאָכטע. הינטער דען ביידען דאמען גינג איין מאנן. דער האָרטע עס צו וואָללען, דיא וואָרטע דעס פֿריילינס פֿערנאָממען האטטע. דיעזער מאנן, הערר איזאק פֿאָרגעס, וואר איין פֿריינד פֿאָן יאָזעפֿינעס פֿאטער אונד היעלט עס פֿיר זיינע פֿפֿליכט, הערר יאָזעף ווערטהיימער פֿאָן דען ליבעראלען געזיננונגען דער גו־ווערנאנטע מיטטהיילונג צו מאכען. ער בעגאב זיך דאהער אין דאס קאָנטאָר דעסזעלבען אם גראבע. —

דער גראבען איזט איינע דער שאָנסטען שטראססען אין פּראג, אונד איינעס דער שאָנסטען הייזער דיעזער שטראססע וואר דאס איינענטהום דעס באנקיערס יאָזעף ווערטהיימער. הערר פֿאָרגעס טראף דענזעלבען אין זיינעם קאָנטאָר. —

„גוטען טאג, ווערטהיימער“, זאגטע ער, איינטרעטענד, „האסט דוא דיר ניכט דיא זאָננענפֿינסטערניסס אנגעשויט?“

„גוטען טאג, פֿאָרגעס“, אנטוואָרטעטע דער הויזהערר. „איך האבע עס פֿאָרגעסען, זיא פֿאָן מיינעם פֿענסטער אויס צו בעאָבאכטען. מיינע טאָכטער דאגעגען איזט מיט איהרער גו־ווערנאנטע אויף דען לוירענציבערג געשטיעגען. דאס טהאָריכטע קינד האטטע עס היער עבען זאָ גוט זעהען קאָננען. אללייז, וויא זאָללטע איך עס איהר וועהרען, דא עס איהר פֿריידע מאכטע?“

„אויך איך בין עבען אויף דעם לוירענציבערגע געוועזען. ביים נאכהויזעגעהען האבע איך דיינע טאָכטער אונד איהרע גו־ווערנאנטע ניכט אללייז געזעהען, זאָנדערן אויך, ווידער מיינען וויללען שפּרעכען האָרען. אונד דיעזער אומשטאנד איזט עס, דער מיך צו דיר פֿיהרט. איך וויים, דאס דוא איין גאָטטעספֿירכטיגער יודע ביזט אונד קאנן מיך ניכט גענוג וואונדערן, דאס דוא פֿיר דיינע טאָכטער איינע ערציעהערין האלטסט, וועלכע דיא געזעצע דער יידישען רעליגיאָן פֿערהאָהנט אונד פֿערשפּאָטטעט.

דאראויף ערצאָהלטע הערר פֿאָרגעס זיינעם פֿריינדע, וואס ער ביי דער ריקקעהר פֿאָם לאָרענציבערגע אונווילליכליך האטטע מיט אנהאָרען מיססען. הערר ווערטהיימער ערשראק ניכט וועניג.

„אָ גאָטט“, זאגטע ער, „וועלך איינע שלאנגע האבע איך מיר דא אינס הויז געבראכט! דאס מאָדכען וואר פֿריהער אין איינעם זעהר פֿראָממען הויזע אין פֿראנקפֿורט אם מאין אונד איזט מיר פֿאָן מיינען דאָרטיגען פֿריינדען אויף דאס וואָרמסטע עמפּפֿאָהלען וואָרדען. וועגן דוא ערלויבסט, פֿאָרגעס, זאָ ווערדע איך זיא אין דיינער געגענוואַרט צור רעדע שטעללען.“

ער צאָג אן איינער גלאָקקענשנור אונד בעפֿאָהל דעם איינטרעטענדען דיענער, פֿריילין בערנהארדינע ברוינפֿעלז[*] זאָבאלד זיא נאך הויזע געקאָממען, צו ערזוכען, אין דעם פּריוואטקאבינעט דעס הויזהעררן צו ערשיינען.

עס וואָהרטע ניכט לאנגע, זאָ קאם דאס פֿריילין הערייז. הערר ווערטהיימער באָט איהר איינען שטוהל, אונד אלס זיא פּלאטץ גענאָממען זאגטע ער:

„זיא זינד יעטצט, פֿריילין ברוינפֿעלז, זעכס יאהרע אין מיינעם הויזע, אונד איך בין מיט איהרעם אונטעררייכטע שטעטס צופֿריעדען געוועזען. ערינגערן זיא זיך פֿיעללייכט נאך, דאס איך ביי איהרעם איינטריטטע אין מיין הויז איהנען דיא גרונדזאָטצע דארלעגטע, נאך וועלכען איך דיא ערציעהונג מיינער טאָכטער געלייטעט האבען וואָללטע?“

„נ וויסס, הערר ווערטהיימער“, אנטוואָרטעטע בערנהארדינע, „זיא זאגטען מיר, דאס זיא ווינשטען, דאס איהרע טאָכטער צו איינעם שטרענג יידישען לעבען אנגעהאלטען ווערדע, דאס האבע איך אויך טריילליך ערפֿיללט. איך האבע ניכט ערלויבט, דאס יאָזעפֿינע אם סאבבאט איינען שריט אין דען בויטנארטען הינויסטריג. איך האבע ניכט געדולדעט, דאס זיא ביי יודען אָדער ניכטיודען פֿערבאָטענע שפּייזען גענאָס. זעלבסט וואַלכע ניכט. דיא נור ראבביניש פֿערבאָטען זינד.“

„פֿאָרגעס“, זאגטע דער הויזהערר. „רעדע דוא.“

„מ׳ין פֿריילין“, נאהם הערר פֿאָרגעס דאס וואָרט, „אלס זיא זאָבען פֿאָם לוירענציבערג צוריקקעהרטען, וואָרען זיא זאָ זעהר אין פֿייער געראטהען. דאס איך, דער איך צופֿאָללינ הינטער איהנען העררגינג, איהרע וואָרטע פֿערנעהמען מוססטע. דא שפּראכען זיא דען איבער דיא יידישען רעליגיאָנזגעזעטצע אין איינעם טאָנע אונד אין אויסדריקקען, וועלכע מיט דעם, וואס זיא זאָבען זאגטען, שווער אין איינקלאנג צו בריננען זינד.“

דיא גו־ווערנאנטע וואורדע שנעעוויים. נור מיט מיהע פֿאססטע זיא זיך; דאנן זאגטע זיא מיט פֿאָללער ענטריסטונג:

„מיין הערר, איך פֿינדע עס זעהר האָסליך פֿאָן איהנען, דאס זיא איינע דאמע בעלוישען, אונד גלייך היננטערהער דען אנגעבער, דען פֿערראָטהער מאכען.“

„מיין פֿריילין,“ זאגטע דער הויזהערר, „דאראויף קאָממט עס היער ניכט אן. איך ביטטע זיא גור, מיר צו זאגען, ווארום זיא מיך זאָ שווער אונד ביטטער געטייששט האבען.“

„הערר ווערטהיימער,“ ענטגעגנעטע דיא גו־ווערנאנטע, „איך האבע זיא ניכט געטייששט; איך האבע דיא בעדינגונגען, דיא זיא מיר געשטעללט האבען געטרייליך ערפֿיללט. מיינע אנזיכטען קאָננטע איך ניכט אנדערן, זעלבסט וועגן איך געוואָללט האטטע. זיא האבען מיך ניכט דארנאך געפֿראגט, אלס איך אין איהר הויז איינטראט; איך האטטע זאָנסט דיא וואהרהייט ניכט פֿערלייגנעט.“

„אונד דורפֿטען זיא איהרער שילערין געגענאיבער, דיא צו איינער פֿראָממען יידין ערצאָגען ווערדען זאָללטע, אנזיכטען אויסשפּרעכען, דיא דעם יודענטהומע זאָ שנורשטראקס ענטגעגענגעזעטצט זינד?“

„מיינע אנזיכטען זינד דעם יודענטהומע ניכט ענטגעגענגעזעטצט. איך פֿאססע דאסזעלבע נור אנדערס אויף אלס זיא, אונד דיעזער אויפֿפֿאססונג מוססטע איך וואָרטע געבען, ביים אונטעררייכטע אין דער געשיכטע, אין דען נאטורוויססענשאפֿטען אונד בייא פֿיעלען אנדערען אנלאססען. — זיא דירפֿען מיר דאריבער קיינע פֿאָרווירפֿע מאכען. אידען לאססען זיך ניכט אויסראָדען — ערקלאָנגען. — אונד אום דעם שטיקעס ברויטעס וויללען, דאס איך אין איהרעם הויזע אס, קאָננטע איך מיינע איינענע איבערצייגונג ניכט אנדערן.“

„זיא האבען רעכט, מיין פֿריילין, איך האבע לעדיגליך מיר זעלבסט פֿאָרווירפֿע צו מאכען, דאס איך מיך צו וועניג אום דיא ערציעהונג מיינער טאָכטער געקיממערט האבע. אבער זיא ווערדען עס בעגרייפֿליך פֿינדען, דאס, נאכדעם איהרע אנזיכטען אונד איבערצייגונגען צו מאנגע געשטערטען זינד, איהרעס בלייבענס ניכט לאנגער אין מיינעם הויזע זיין קאנן. איך לאססע איהנען דען געהאלט פֿיר איין גאנצעס יאהר אויסצאהלען, אונד ביטטע זיא, נאך היינטע מיין הויז צו פֿערלאססען.“

דיא גו־ווערנאנטע שטאנד אויף, פֿערנייגטע זיך פֿאָר דעם הויזהעררן אונד גינג. הערר פֿאָרגעס ווארפֿטע זיא קיינעס בליקקעס.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

ראַטהזעל.

(פֿאָן ליב פֿריעדמאנן אין ראאב־סינעט.)

I. וועגן מיין לעבענסבילד איך דיר ענטפֿאָלט,
נעוויסס גראָסעס שטוינען דיך בעפֿאָללט,
דענן איינע זאָלך׳ זעלטזאמע געשטאלט
פֿינדעסט דוא ניכט אין דער גאנצען וועלט.

II. בייא גראָסען אונד שמאָלען געבאָרען
מיט בעננינען מיך מיט איינפֿאכעם בראָה,
זאָנאר צו איינעם טהראָן ערקאָרען
לעב׳ איך דאך אימטער אין גראָסער נאָטה.

III. ליעבע האבע איך ניעמאלס געפֿיהלט,
דאָך אויך דעם האסס נאב איך מיך ניכט הין,
פֿאָר דעם לאסטער האב מיך שטעטס פֿערהילט
דאָך אויך פֿיר טוגענד האבע קיינען זינן.

IV. דאס ליכט דעס טאגעס טום איך מיידען
אונד דאָך שיינט דיא זאָננע ניכט אהנע מיך:
אבער אויך דיא נאכט קאנן מיך ניכט ליידען,
וועהוואָהל דער מאָנד נור ענטשטאנד דורך מיך.

---

[*] דיא נאמען דער איינזעגענדער ריכטיגער ראָוונגען וועלכע פֿאָר שלוסס דער נאכסטען פֿייטאגנומטער אונס צוקאָממען, ווערדען וויר פֿעראָפֿפֿענטליכען.

לען איינריכטונגען דער מאָדערנען הייל־קינסט פערזע־הען איזט. דאסזעלבע ענטהאלט הונדערט בעטטען, ווערד אבער דעם בעריהמטען לייד־ער נאך לאנגע ניכט אויסגעגיבן, דא דאס שטאדטשע שטמאל יודען ניכט אויסגעניסמט.

* (איין רייכער שנאָרר.) אין קאָבלענץ אם רהיין וואוהנט אַ אָרענע וואָכע איין יודע וועגען בעטטלענס. דאס אין דייטשלאנד פער־באָטען אונגעצאָהלטע פעלנע מאנגע איינגעצאָהלטע, מאן פאנד ביא דעם אר־מען מאנגע איינגען בעטראג פאן איבער צוואנציג־מויזענד מארק אין באארעם אונד שטאאטספאפיע־רען. ער וואוהנט צו זעכס וואָכען געפאנגניס פער־אורטהיילט.

בריעפ דער רעדאקציאָן.

מיט דער פערזענדונג דער ערצאָהלונג „לעאה" האָ־בען וויר בעריישט בעגאנגען. דיעזע וואָכע נעהמ אויך דיא ערצאָהלונג „פרומסע" צו ענדע, וועלכע ווير דאנן דען דארוך דעפטעקטיוענדע צוזטנדען ווערדען, עבענזאָ דאס „נייע געווערבענזטעזע" וואָבאלד עס אבגעלעזען ווין ווירד. דיא ביזהער ערשיענענען פאָרזעטצונגען דער „ווגדען אונ־זערער צייט" ווערדען ווير דען נייאיינגעשריעבענען הערען אבאָנענטען נאכזענדען, וואָבאלד דער ערסטע באָגען פערטיג גערוקט ווין ווירד, וואס שפאָנטענס אין איינע־וואָכע דער פאלל זיין קאנן. גור בישטען ווير דיא נייאיינגעשריעבענען הערען אבאָנענטען אונס ביז דאהין אויף איינער קאָרטשפאָנדענץ־קאָרטע נישטס אנזיינען צו וואָללען, (אויך דיעזיגען דיא עס שאָן איינמאל געטהאן האבען), דאס זיא דיא צוזענדונג וויגשען. „מוהמע פרומסע" אונד דען ביזהער ערשיענענען טהייל דער „ווגדען אונזערער צייט" ווערדען דיא דאנן אויפאיינמאל ערצאהלטען. (נאטירליך נאראטיוו אין פערהאלטניס בעצייכנונג דעם אבלויפ־ס דעם אבאָנאָמענטס בעטרייפט, וואָללען זיך דיא בעטרעפפע־דען הערען בערוהיגען, דא ווير דיא שליישען דער פרוהערען אדטיגסטראצאָן פערזענדען, זאָ דאנגע דיעזע פאָרלאוטונ־זינד, וואהרענד אים בוכע דער ריכטיגע טערמין איינגע־מאנגען איזט.

פערלאָזונג

דער אונגאָרישען ראָטהשילד־לאָזע.

ביא דער אם 31. אָקטאָבער 1885 פאָרגענאָמענען ציע־הונג דיעזער לאָזע וואוהרדען פאָלגענדע סעריען געצאָגען: 665 3022 4100 4774 5007 5360 5608 5754 5937 6134 7560 7319 7236, דיא אין דיעזען סעריען עגטהאלטענען נומטערן נעווינגען יע 6 פל. אונד אייגען פראמיען־קופאָן, דער צור פרוילנאהמע אן אללען פאָלגענדען נעווינגסטעלע: הונגען בערעכטיגט. דער הויפטטרעפפער מיט 10000 גולדען פיעד אויף ס' 5903 נר' 89, דער 2־טע פרעפפער מיט 500 גולדען אויף ס' 378 נר' 79, אונד ס' 3359 נר' 71: פע־נער נעווינגען יע 100 גולדען ס' 78 נר' 69, ס' 3262 נר' 97 ס' 3331 נר' 71, ס' 4372 נר' 1, אונד ס' 7019 נר' 16. — יע 50 גולדען נעוואנגען: ס' 128 נר' 71, ס' 452 נר' 37, ס' 523 נר' 45, ס' 682 נר' 93, ס' 739 נר' 85, ס' 2611 נר' 65, ס' 3251 נר' 58, ס' 3316 נר' 90, ס' 3332 נר' 12, ס' 4816 נר' 12, ס' 5041 נר' 82, ס' 5130 נר' 74, ס' 5699 נר' 78, ס' 5973 נר' 37, ס' 6161 נר' 57, ס' 6165 נר' 81 ס' 6512 נר' 64, ס' 7036 נר' 14, ס' 7441 נר' 11, ס' 7647 נר' 46, ס' 7862 נר' 76.

ווير ערוכען אונזערע געעהרטען פרענומעראנ־טען אונד פריינדע זיך מיט אירען צישריפטען דורעקט אן אונזערע רעדאקציאָן צו ווענדען.

אונד בישטען ווير דיא אדרעסע דיישלאנד דיא פאָלגט אנזיגעבען:

יידישע פעסטער צייטונג

האָבשטראסע נומטער 1. בודאפעסט.

Jüdische Pester Zeitung

Hochstrasse Nr. 1, Budapest.

☞ נייא איינטרעטענדע פראנומעראנטען ערהאלטען דיא ערצאָהלונג „לעאה" אונד דיא בזהער ערשיענענען פאָרטזעטצונגען דער „מוהמע פרומסע", דעם נייען געווערבע־געזעטזען אונד דער „ווגדען אונזערער צייט" גראטיס צוגעזענדעט.

לאטטעריעהונג פאם 31־טען אָקטאָבער 1885.

ווינען . .	58	27	74	51	7
גראָען . . .	66	48	7	12	40
טעמעשוואר .	62	54	40	60	80

נעשעפטסבעריכט.

פעסטער־פרייזע.

נעטריידע־נעשעפט. וויצען וואר פאָרנעפטען וועגען צו מארטטע נעבראכט. דיא קויפלוסט וואר שוואך, 12000 מטרצ. וואורדען פערקויפט. —

וויצען, (נייא) מהיים־ 100 מעטצר, 79 קילאָ 8.10 נולדה.— 300 מעטצרצענט, 79 קילאָ —8. נולדען. — 300 מעטצר־צענטנער 78.5 קילאָ. —8. נולדען. — — — 100 מעטצר־צענטנער 78. קילאָגראם 7.75 נולדען — פעסטער־באָדען 100 מעטצרצ 77.5 קילאָ 7.70 נולדען.— 100 מטרצ' 76.7 ק. 7.75 נול. 260 מטרצ' 78, קילאָ 7.95 נול. מאָלנער 2600 מעטצרצ. 77. קילאָ 7.77 נולדען.— באטשקאער 800 מעטצרצ. 75.7 קילאָ 7.75 נולדה. אָבער־פרייס 400 מעטצרצענטנער 79.6 קילאָ 7.95 נולדה. — (אללעס פער 3 מאָנאטצ.)

קאָרן 6,20—6,30 נולדה.

גערטטע, (נייא) זומטער־וואארע —5,30—5 נול' מיטטעלוואארע 5,40—5,70 נולדה.

קוקורוץ 5,45—5.60 נולדה.

האָפער. 5,70—6,40 נול. פער קאסטא.

טערמינע־נעשעפט. ווייצען פער פרוה־יאהר 8.16— 8.18 נולדה. האָפער פער פרוה־יאהר 6.85—6.87 נול. קוקורוץ פער פער מאי־יוני 1886 5,55—5.58 נולדה.

מעהל־פרייזע (פער 100 קילאָגראם אומטט זאק. פרייא אב פעסטע:) נומ' 0: 16 נולדה. 60 קר. נומ. 1: 16 נולדה. — קר. נומ. 2: 15 נולדה. 40 קר. נומ. 3: 14 נולדה 60 קר. נומ. 4: 13 נולדה. 60 קר. נומ. 5: 12 נולדה. 50 קר. נומ. 6: 11 נולדה. 70 קר. נומ. 7: 10 נולדה. 80 קר. נומ. 8: 10 נולדה. 30 קר. נומ. $8^1/_2$: 8 נולדה. 40 קר. נומ. $8^3/_4$: 6 נולדה. 20 קר. פיינע קלייע 3.50 נולדה. גראָבע קלייע 3 נולדה. 30 קרייצער.

הויזענפרייסע: ערבסען אונגאריישע 9,25—15 נול' לינזען 7—16 נול. פיזאָלען גראָסע ווייסע נייע 9,25 נול. — צווערגל־באָהנען 11—11,25 נול. ראָטע הויזען 5,50 נולדה. הויזען בוין 9.50—10 נול. מאָהן נדייער 25 נול. בלוייע 27 — 28 נול. קימטע 34 — 36 נול. מאָהרזאמען, —,— נול, האנפזאמען 9—9.50 נול. (אללעס פער 100 קילאָ.)

שפרייטיזע, נייע מעטהאָדע, אים קלייגען —.27 נול, אים גראָסען 26.50 נול. אללע מעטהאָדע 28.50—28.75 נול. אללעס פער 10000 לייטער־פרייצענט.

ערדעפפעל 1,75—2, נולדה. פער מעטצרצ.

צוויעטשקען־מוס (לעקוואר) נייע פלאוואנישע 13,62—18,30 נולדה. פערבישע 10,04—10,26 נול.

צוויעטשקען־מוס (לעקוואר) נייע פלאוואנישע 14.— 14,25 נול. באנאטע 12,50 נולדען.

האָנג נעלייטשטער 24—25 נול., וואכסהאָנג —נול. וואכס 138—140 נולדען.

צוקער, ראפפינאדע 38.50—39.50 נול. מעליס 37,50 —38,50 נולדה. פיילע־צוקער 36,25—37,25 נולדה.

קנאפפערז, —,9—13 נולדה.

קלעטטאָמען, אונגאריש 42—44 נול.

ראָטהקלעע, —.42—43 נולדה.

ווייגשטיין, 60—82 נולדה. יע נאך קוואליטאָט.

פאפיקא, פיטמא 40—58. שאָפען 50—52 נול.

נוסס 15,50—16 נולדען.

אונשלוטט, (חלב) 41 — 42. נולדה

רוביאל, צו —.82 נולדה. פער מטרצ.

רעפס־קוכען, 27 נולדה.

פעטראָלעום 23,75 — 24, נולדה.

שאפפערלע. אין אָרענער וואורדען צוזקא 50000 שטיק פערשיעדענע נאפטטגען פערקויפט. אי' צ' דייטש־וואָלהיע 1,50—2,25 נול. פער פאאר. באנאטע 105—110 נולדה. פערבישע אונד בולגאריש 112—116 נולדה. טורקישע אונד מאצעדאָניש 36—38 נולדה. (פער 162 שטיק)

הערויסגעבער אונ. פערענטוואָרטלוכער רעדאקטאָר:

מ. סאבאָרטשי.

כראָנכרוז.

אין דער אפפענטלוכען איזט. נעטייגרעשטלע צו שאהנא־מאָראָן איזט דיא שטעללע אינעם רעל־גיאָנסלערערס, הערגען ششאנדעם מיט דעם אה־רעסגעהאלטע פאן 150 פל. מן מאָנאטלוכען ראטען נעבסט וואנרעלקאסט, צו בעוועטען. בעווערבע־וואָללען אידע עיינגעסע אידרע בזהערגען טראָ־טיקיט, זאָ אינעם שטרעבען דער גאָזען לעבענס־וואנדעלם בזן 8 נאָיעמבער ה. ו. אן דען נעפעטטי־טען שולפאָרשטאנד אינזענדען. — דער פאסטען איזט אם 15. נאָיעמבער צו בעוועטען. — אינטער־ריכטטיגע טאגליך 3 שטיגען: דיעיגיגען וועלכע אים טאגליך אינטערריכט ערהאלטען האָנגען ווער־דען בעפאָרצוגט אונד האָנגען איזך געבענאָמאָ־מען דעבוגען.

Salgó-Tarján, den 27. October 1885

Samuel Klein, Schul-Präses.

Echte Brünner

Palmerston-Winterrockstoffe

in Resten à 2 Meter, aus garantirt echter Schafwolle in blau, braun oder Schwarz, um 8 Gulden den ganzen Rest;

Winteranzugstoffe

in Resten à Meter 3·10 (4 Wr. Ellen) elegante, solide Tessins auf Rock, Hose und Gilet, den ganzen Rest um fl. 6 aus feinster Schafwolle, fl. 8.50 aus hochfeinster Schafwolle;

Winterhosenstoffe

das feinste was es gibt, Meter 1·20 um 5 Gulden versendet gegen Post-Nachnahme des Betrages die als reell und solid bestbekannte

Tuchfabriks-Niederlage „IMHOF" in Brünn Nr. 19.

☞ Muster werden nicht versendet, dagegen werden etwa nicht convenirende Reste anstandslos retour genommen, daher jedermann ohne Risico bestellt. ☜ (4—12)

Unglaublich aber wahr!

Ich verkaufe die bei einer Lizitazion um einen noch nie dagewesenen billigen Preis erworbenen ungemein warmen gewirkten, dicken, prachtvoll gemusterten, vollkommen fertigen 1400 Stück

Winter-Hosen

für Herrn in allen größen um den lächerlichen unglaublich billigen Preis von

☞ nur fl. 1.20 ☜

so lange der vorrath reicht. Trotz des billigen Preises sind die Winter-Hosen sehr elegant, ganz neu, tadellos, fehlerfrei, wofür ich garantire. Bei Bestellungen ist nur die Angabe der Schnittlange erforderlich. Versendung per Nachnahme. Verkaufs-Depot bei

Hecht's Depot fertiger Winterwaare

Wien, I., Kolowratring Nr. 9. H. 3. 1—6

☞ איך אללין! ☜

בין דער איינציגע דער איהרע פאָרצילינען קויאליטאָט ריכטיג מיטזשיאָזען נאָנגעס אונד עלנאנגער איישטאאטזינג ווענען מיט זעכס גאלדענען אונד זילבערנען מעדאיל־לען פראמיירטען אויס עבען, איכבי, נוסס־ארעי אר־תאָ־ראלין אימטאאיאָן אונגעפרעטטען רונדראהמען,

פענדעל־אוהר

מיט וועקקער אונד לאר־מפאראט אינד צוייא בראנגירטען גייטטען, דערען גלאזפפעל־בלאטט ביא נאכט פאן זעלבסט מאנדהעלל לייכטעט,

זאָ דאס מאן אהנע דאס ליכט אנצונדען, זאָפאָרט ערזע־הען קאנן, וויא פיעל אוהר עס איזט. פיר דיא אינשנוזיוג לייכטקאפט ריכטיג איך

צעהן יאהרע גאראנטיע

עבענזאָ וויא איך פיר דען פאָרצילינען גאנז דער אוהר נאראנטירע, אים יעדע קאָנקורענץ אים פאָרהיין אויסצו־שליעסען, האבע דען פייזע אייך דאס נעריגנסטע פעסטנע־ווגצע, זאָ דאס זיך יעדעראמאן אים גור 2 פל. 10 קר. זאגע

צוויא גולדען אונד צעהן קרייצער

איינע זאלבע ערגאנגע, פאָרצינליך נעהענדע אונד הייל־האפטע אוהר אנשאפפען קאָנן.

פערזענדט אוהר נאראנטירטע אדער נאכנאהמע

IGNAZ WEISS, Uhrmacher, WIEN,

II- Bez., Tempelgasse Nr. 6.

☞ נאהעגע פאָרטע דעראהטנגע אוהרען מיט האלבער אונד גאנצער שטיגדען מאנפעדע שראוביגיעק פאן אנדע' רער ווייטע אים פל. 0. 4. אנגעקונדיגט, ווייטערע אר אייך פערלאנגען אינטער נאראנטיע פיר פאָרצילינער קויאליטאָט אים גור 3 פל. 50 קרייצער.

מצבות

ארנאלד מאָהן־גראבשטיין־לאגער

Budapest, Waitzner-Boulevard Nr. 5.

(אן שבת אונד יום טוב געשעפלט.)

עמפפעהלט זיך אללען ענען, ווערבע דיא טרייגע פפלכט דעם גראבשטיינגעטצעגס צו ערפללען האבען. — זעהר שאגע גראבשטיינע אים מארמאר אונד גראנגס זינד אן גראבטער אויסוואהל פאָראָ־טהיג. קאָרטרעטע גראבטיינגען, זעהר שאגע שריפ־טען מיט עבטער פערגאלדונג ווערדען בעטטענס איינגעפיהרט.

Eigenthümer Witwe M. REIS. Herausgeber und verantwortlicher Redacteur: M. SZABOLCSI. Budapest, Druck von Sam. Markus. Andrássystrasse Nr. 12.